

TELEGRAMĂ

Primul-ministru al statului Israel, dl Menachem Begin, a adresat Eminenței Sale d-lui Șef Rabin dr. David Moshe Rosen următoarea telegramă :

„Sărbători fericeite urăm Eminenței Voastre și familiei dv., precum și întregii comunități evreiești din România“.

MENACHEM BEGIN

Vizita d-lui Shimon Peres, președintele Partidului Muncii din Israel

În vizită la Eminența Sa. La masă, în stînga fotografiei : dl Shimon Peres, președintele Partidului Muncii din Israel, dl Zwi Brosh, ambasadorul statului Israel în România, și dl Iosif Beilal, purtătorul de cuvînt al Partidului Muncii (citiți în p. 5 reportajul vizitei)

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

Final de Pesah

ISRAEL — UN POPOR DE CÎNTĂREȚI

עַיִן וְזִמְרָתָהּ כִּה וְיִהְיֶה לָּנוּ לְשִׁשְׁעָה' זֶה כִּלְנֵי וְהַגְּדוּלָּה' אֶלְמֵי אֲבוֹי וְהַדְּרוֹמָטוֹן (שְׁמוֹת טו-ב)

„Puterea mea și cîntecul meu e Dumnezeu și El mi-a fost mintuirea. Acesta e stăpînul meu și-L voi preaslăvi, Dumnezeul părintelui meu și-L voi preamări“ (Exodus 15, 2).

Farao s-a răzgîndit. Nu se putea împăca cu gîndul că robii și-au rupt cătușele. Nici un Farao, nici un tiran n-a acceptat vreodată de bunăvoie să-i elibereze pe cei pe care-i asuprau și exploatau. Primele versete ale pericopei de față ne zugrăvesc o scenă sugestivă și concludentă. Farao și-a strîns cavaleria, și-a pus în funcțiune carele de luptă și aleargă în urma celor ce au pășit de la sclavie spre libertate. Aleargă în urma istoriei și crede că o va putea întoarce din mers...

În fața Mării Roșii se ivește momentul de grea încercare. Pînă acum robii de ieri n-au avut încă prilejul să demonstreze că merită libertatea ce le-a fost dăruită printr-un miracol divin. Acum ei vor trebui să arate că n-au sfărîmat numai lanțurile ce le fereau grumajii ci și pe cele care le încătușau sufletele. Examenul de maturitate sufletească le stă acum înainte.

În fața lor se află valurile spumeginde ale mării, în spatele lor se revărsă talazurile și mai primejdioase ale urii. În fața impasului în care se găsește, Moșe înalță ruga către cer. Răsună atunci răspunsul cereșc : **מַה תַּעֲשֶׂה אֵלַי** „Pentru ce te rogi către mine?“ Acum nu e momentul rugăciunilor, ci al faptelor. Acum nu trebuie să aștepte cu brațele încrucișate o minune cerească. **דַּבֵּר אֵל כְּנִי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמַע** „Vorbește către fiii lui Israel și ei să pornească“ (Exodus 14-15). Acum ei sînt aceia care trebuie să arate că sînt în stare să facă minuni. Minunea credinței și a voinței lor va dovedi că sînt vrednici de a păstra libertatea.

Ei trebuie să înfrunte valurile, ei și numai ei au soarta în propriile miini. Au căpătat libertatea ca un dar. Trebuie să facă dovada că o și merită. Voința lor va împlini minunea și apele se vor da deoparte spre a face loc erolilor care știu să-și dea viața spre a nu mai fi robi.

„Mai hotărîtoare decît rugăciunea este acum lupta“. Există momente cînd conducătorul religios trebuie să fie cu chipul către Dumnezeu, să împlinească rolul de mesager al rugilor, al dorurilor, al necazurilor și al bucuriilor celor ce se află în spatele său.

Există însă și momente dramatice în care el trebuie să-și întoarcă chipul

(Continuare în p. 5)

PESAH 5743

Preludiu

Putîni dintre cei care participă la un Sedernacht ca cel ce se celebrează an de an de către obștea evreiască din România (și anul 5743 nu face excepție), puțini își pun problema drumului parcurs de toți cei implicați în pregătirea lui, pentru a le oferi acele momente de neuitat care par să curgă cu tot firescul vieții.

Fiindcă, în afara celor patru întrebări tradiționale, în afara lui „de ce“ sîntem datori să întrebăm și „cum“, pentru a verifica, încă o dată, că numai munca neobosită, veghea plină de grijă, perseverența și, mai presus de orice, sufletul de care este pătruns fiecare efort pentru păstrarea, îmbogățirea și transmiterea tradiției noastre atinge aici eflorescența ai cărei martori sîntem: cursanții de Talmud Tora fac să reinvie paginile vechi-noi ale Hagadei, corurile de Talmud Tora ale Comunității din București și ale comunităților din provincie dau aripi impresionantelor cîntece de Seder, iar masa de Seder, inițierea în ritualul libertății, se desfășoară sub auspiciile respectului pentru ordine, „ordine“ fiind

chiar traducerea cuvîntului ebraic „Seder“ și, totodată, nota dominantă a pregătirilor pentru această seară solemnă și a desfășurării ei propriu-zise.

Seder Talmud Tora

Duminică 25 martie a.c. (13 Nisan 5743) a avut loc, la Sinagoga Mare, tradiționalul Seder al copiilor de Talmud Tora, în prezența unui public numeros, care a umplut marea și strălucitoarea sinagogă pînă la refuz.

Pe amvon se aflau instalate mese de Seder, iar în jurul lor au luat loc vreo 50 de copii din Talmud Tora, care au „oficiat“ întreaga Hagada, de la „cele patru întrebări“ și pînă la „Had Gadia“, au cîntat cîntecele străbune evocatoare ale mării prăznuirii a libertății, s-au întrecut unii pe alții în recitări din străvechia Hagada, într-un cuvînt, au încîntat sufletele auditoriului.

Eminența Sa a vorbit despre minunea cea mare întimplată copilului MOȘE, care a scăpat din mîna de ucigaș a lui

(Continuare în p. 2-3)

Seder la Restaurantul ritual

סדר עם ראשי הקהלה, אנשי מדע ותרבות

P E S A H 5 7 4 3

(Urmare din p. 1)

Farao și care a adus apoi mesajul divin al eliberării, despre rolul preponderent al copilului evreu în sărbătoarea de Pesah

Se aprind luminările Sederului copiilor
להדליק נר של יום טוב

și despre datoria copilului evreu de a se pregăti pentru viață înarmat nu numai cu cele patru întrebări (așa începe Sederul), ci mereu să intrebe, mereu să fie dornic de a cunoaște, de a îndrepta, de a îmbunătăți această lume, poporul evreu, căruia îi aparține.

Dl Șef Rabin a exprimat apoi vii mulțumiri dlui melamed (învățător de Tal-

mud Torá) M. Segal, pentru devotamentul și abnegația cu care pregătește copiii, maestrului Otto Friedman, pentru modul admirabil în care a pregătit frumoasele cîntece de Pesah, și dlui Proch, pentru grija pe care o depune zi de zi în slujba Talmud Torai.

Eminența Sa a elogiat apoi pe președintele Comunității evreilor din București, dl ing. Theodor Blumenfeld, pentru neprecupețitul devotament și munca neobosită ce depune zi și noapte în slujba obștii, a ajutorării celor în nevoie, a promovării culturii iudaice, a tuturor nobililor teluri ale acestei comunități.

În sfîrșit, dl Șef Rabin a rostit un vibrant omagiu secretarului general al F.C.E., dl av. Emil Sechter, care și în acest an „a condus operațiunile” pentru distribuirea azimei și vinului în toate comunitățile evreiești din țară. N-a rămas nici un sat sau orășel în care se află vreun evreu la care aceste alimente rituale să nu fi ajuns.

„Cu trudă permanentă și cu spirit de bun organizator, secretarul general al Federației a binemeritat și de această dată”, a conchis Eminența Sa.

Părinții și bunicii au plecat acasă fericiți că, de această dată, au învățat ei ceva de la copiii lor, au învățat cum să prăznuiască în casele lor marea sărbătoare a primăverii, a libertății, a Pesahului.

O fascinantă lecție de iudaism

După uvertura oferită de copii noștri în duminica dinainte de Pesah, cele două seri de Seder, celebrate în serile zilelor de 28 și 29 martie a.c. în sala de festivități a Comunității evreilor din Bucu-

Cele patru întrebări

מה נשתנה

rești sînt, în primul rînd, un adevărat tur de forță al Eminenței Sale. Fiindcă aici, cel ce susține în ambele seri (și o bună parte din nopți) un recital despre multiplele semnificații ale sărbătorii de Pesah este Domnia-sa. De cită forță de interpretare, de cită bogăție de idei, de cită vervă poate da cineva dovadă pentru a îmbrăca de fiecare dată altfel această solemnă, dramatică, coplesitoare epopă a libertății care este Pesahul! Dar atunci cînd vastitatea cunoștințelor se îmbină cu entuziasmul unei inimi tinere și simțul umorului, cu gravitatea faptelor de istorie de care e pătruns cel ce o făurește la rîndu-i, cel ce și înțelege menirea pînă la sacrificiul de sine, atunci, într-adevăr, putem vorbi de har și de vocație. (Să recunoaștem că nu-i ușor să-ți concentrezi atenția două seri și nopți la rînd în calitate de auditor, dar încă să oficiezi ore în șir, reușind să menții treaz interesul participanților, redevenții elevi și ascultînd, numai ochi și urechi, o fascinantă lecție de iudaism.)

De fapt, aceste seri de Seder se aseamănă punerii temelilor unei case. De grija, de priceperea, de zelul Arhitectului depinde întregul viitor edificiu. Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a creat noi tradiții în viața obștii evreiești din România. Și nu numai de Pesah. În acest caz însă, în afara celebrării tradiționale, intime, domestice a serilor de Seder a apărut aici bucuria, devenită obișnuiță, a acestor Sedere colective. Numărul impresionant de mare al celor veniți să sărbătorească împreună Sederul, participarea membrilor Ambasadei israeliene la București, în frunte cu ambasadorul Zwi Brosch, o atestă. Și, încă o minune!, nimeni nu se plînge de oboseală.

Fiecare element al serii de Seder (muzică, cuvînt, intervenție plină de candoa-

rea vîrstei a celor ce întreabă și se pretează părți din Hagada) se coagulează într-o impresie unitară de neșters.

Nu trebuie să pierdem din vedere lumul mare, calitativ și cantitativ, muncă al celor ce lucrează la Biserica rituală (șeful colectivului — dl deanu), care au creat ambianța plăcută a Sederului, în respectul întregului alimentară al sărbătorii.

Sedere colective au avut loc în sălile cîminele de bătrîni din București (Căminul și Șef Rabin dr. Moses Rosen, Căminul „tin Băluș”, Căminul din str. Căminului și din țară. Fiindcă această sărbătoare a libertății, purificării și bucuriei, a tînd ieșirea noastră din Mitram, a de naștere al poporului evreu, este o ca atare de fiecare membru al familiei noastre, de la cel mai tîndr, la cel mai bătrîn. Peste 600 de participanți la sederele din Popa Soare, aproape 1000 la Sederele din sediul Federației și din sediul coral (pentru cei lipsiți de familie) aproape 500 în cîminele de bătrîni, iată cifre care vorbesc de la sine.

Aspecte semnificative din țară

Așa cum am amintit pe parcursul portajului, între 27—29 martie a.c. au avut loc manifestări de Pesah în toate comunitățile din țară. Ele fac dovada zultatelor concrete ale strădaniei comunității F.C.E., în frunte cu Eminența Sa

„Aceasta este piinea săracului”

הא לחמא ענייא

„Nu numai patru întrebări, copii! Învățați să întrebați mereu, căci acesta este iudaismul”

נישט נאך פיר קשיות, טיערע קינדער! א גאנץ לעבן זאלט איר לערנען צו פרעגן קשיות, דאס הייסט צו ווין א איר!

Seder la Căminul din Calea Călărași

סדר בבית אבות

PESAH 5743

dl Șef Rabin dr. Moses Rosen. Menționăm în acest sens câteva aspecte semnificative.

La **Timișoara**, serile de Seder l-au avut ca mesader pe dl Prim-rabinul dr. Neumann Ernest, atent la toate trebuințele obștii, materiale și spirituale. O adevărată atmosferă festivă a Sederului s-a simțit la **Suceava**, prin grija dlui președinte G. Brucmaier, care s-a îngrijit și de „Sederul copiilor” din Fălticeni, alături de președintele comunității locale, av. Haim Grünberg. La **Reșița**, Sederul colectiv s-a desfășurat avându-l drept comentator pe dl președinte al comunității, dr. Moșe Epstein. La **Iasi**, serile de Seder au fost sărbătorite cu profundă căldură de enoriașii comunității locale. Mesaderii celor două seri au fost d-nii Solomon Dauber și Isidor Schnap, asistați de dl președinte al comunității, dr. Simion Kaufman (550 de participanți). La **Dorohoi**, dl Rabin Pincu Wasserman a condus cele două Sedere ale enoriașilor. La **Bacău**, dl ing. Iulius Wenger, președintele comunității, a asigurat o ambianță deosebită a sărbătorii Pesahului, iar dl Rabin Avram Dafne a fost mesaderul celor două Sedere, cu peste 200 de participanți. La **Galați**, în sala arhiplină a Restaurantului ritual, mesaderul ambelor seri a fost dl Rabin Șmil Butnaru. La **Roman**, sederul colectiv a fost condus de dl președinte al comunității, av. I. Segal. La **Oradea**, Hagada a fost citită de dl haham Drimer. Sederele colective la **Baia Mare** au avut ca mesader pe d-nii Grün Iosif și Fogel Armin, la **Brașov** — pe hahamul Herșco Mor și dl consilier Stein Azriel, la **Sibiu** — pe dl consilier Fischer Herman, la **Ploiești** — pe d-nii S. Zisu și Alter Maier, la **Cluj-Napoca** — pe dl Rosner David (200 enoriași entuziaști și mulți turiști). La **Botoșani**, dl Srul

Seder cu enoriași lipsiți de familie

סדר עם מחוררי-משפחה

Moscovici a fost mesader în ambele seri, cu 250 de participanți la aceste Sedere, și, împreună cu președintele Chițu Sumer, s-au îngrijit și de alimente rituale pentru Sederele din Suceava. La **Brăila**, aproape 50 de enoriași au ascultat Hagada citită de oficiantul Moise Croitoru. La **Arad**, dl Perl Alexandru a condus în ambele seri Seđerul, iar la căminul de bătrâni a oficiat dl Fülöp Adolf, el însuși membru al căminului. În total s-au organizat Sedere colective în 28 de comunități evreiești, iar în 17 comunități au fost organizate cantine rituale pe toată durata sărbătorii de Pesah, în afara celor 11 restaurante rituale permanente, care și-au continuat și intensificat acti-

vitatea în această perioadă. (Numai la restaurantele rituale din țară s-au pregătit în această perioadă 45 000 de porții de mâncare rituală pentru abonați, pentru Seder și pentru asistații cărora li se trimite masa la domiciliu.)

Cum s-ar putea plasticiza aceste seri de Seder 5743 în România? Părinți și bunici așezați în jurul meselor festive din București și din țară, murmurind fermecați străvechile sonorități ale cîntecelor de Seder, readucîndu-le imagini

din copilăria devenită de mult amintire, sau trăind în acești ani, prin grija F.C.E., atmosfera tradițională de care n-au avut parte în copilărie. Copii care-și descoperă acum rădăcinile, care află acum despre Moșe și Farao, despre cele zece plăgi, despre cîntecul de victorie al lui Miriam, despre „Ehad mi iodea” și „Had Gadia”, triumful neseecat al vieții asupra morții.

Sînt expresii ale operei unui Învățător care a transformat miracolul în fapt cotidian.

Realizări de Pesah 5743

1. S-au distribuit 120 000 kg azimă, din care gratuit 16 500 kg.
2. S-au acordat ajutoare în bani, azimă și alimente rituale la un număr de 7 600 de coreligionari bătrîni sau bolnavi.
3. S-au oficiat servicii religioase într-un număr de 112 sinagogi.
4. S-au organizat Sedere colective, la care au luat masa circa 6 000 de evrei, într-un număr de 28 de comunități.
5. S-au învățat versetele și cîntecul Hagadei în 31 cursuri de Talmud Tora.
6. Începînd din ajunul Pesahului și pînă în ultima zi a sărbătorii, au luat masa în restaurantele noastre rituale de pe întreg cuprinsul țării un număr de 4 800 de coreligionari. S-au pregătit 45 000 porții de mâncare.
7. Chiar și în satele sau țîrgurile în care se află un singur evreu, darurile noastre de Pesah au ajuns la aceștia.

Toți evreii care au vrut să sărbătorească Pesahul au avut din plin această posibilitate și în acest an.

Seder la sediul Federației

סדר של פסח במושב ועד הקהילות היהודיות

Seder cu asistați ai comunității

סדר "כף דכפין"

O pagină nepieritoare a Rezistenței, demnității și eroismului

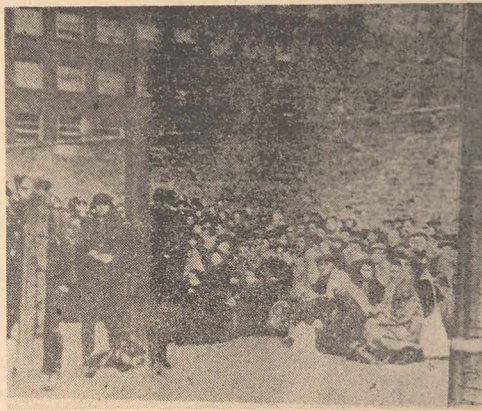
Evreii, oamenii cei mai năpăstuiți de barbaria nazistă, și-au avut locul lor demn în Rezistența antifascistă și, în condiții neînchipuit de grele, au dat minunate pilde de abnegație și sacrificiu, spre admirația și recunoștința popoarelor. O arată pregnant, între altele, sublima pagină de demnitate și eroism pe care o reprezintă RĂSCOALA GHETOULUI DIN VARȘOVIA, eveniment a cărui a 40-a comemorare este marcată solemn în aceste zile.

„Exterminarea evreilor din Europa de răsărit și, în acest cadru, a celor din Polonia — fără cu circa 3 milioane de evrei —, a constituit un obiectiv primor-

servicii religioase, fie pentru că își învăța copiii carte evreiască, fie că se căsătorise înainte de 28 de ani sau, pur și simplu, fără motiv.

În fiecare dimineață, porțile „Ghetoului mic” se deschideau pentru ca 3—4.000 de muncitori, calificați sau nu, să fie transportați în „zona ariană”, la locurile de muncă, în uzinele industriei de război germane. Alte mii lucrau chiar în perimetrul ghetoului, la atelierele de pielărie, blănărie, perii. Condițiile de muncă? Acelea de sclav. Dar cel puțin ei vor primi o hrană mai bună, spre deosebire de marea masă, care avea „dreptul” la... 200 de calorii — o zecime din necesar.

Cum cu o asemenea rație nu se putea decît muri de foame, salvarea venea une-

Piață de triere și imbarcare a evreilor spre lagărele de exterminare

dial al „Soluției finale”, concepută de hitleristi ca parte integrantă a planurilor lor de dominație mondială. „Dacă până la sfârșitul anului 1942 — declara cu aplomb bestial Hitler, la începutul aceluiași an — va rămâne în Polonia un singur evreu viu, îl fac ministru... Toți vor fi nimiciti”. Și la acest aberant proiect, hitleristi au purces cu zel și migală teut-

„CEL MAI MARE CIMITIR DE OAMENI VII”

„În baza unei ordonanțe din 2 octombrie 1940 a guvernatorului districtului Varșovia, toți „nearienii” locuind în capitala Poloniei trebuiau să se mute, până la finele lunii, în „cartierul evreiesc” (așa era numit, eufemistic, ghetoul căruia Rosenberg i-a spus însă pe șleau: „rezervația israelită”). Nu le era permis să ia cu ei decît „bocceaua” de refugiat și asternut de pat. Peste 400.000 de persoane erau astfel dislocate și izolate în ceea ce avea să devină „cel mai mare cimitir de oameni vii”. Acest număr a crescut prin transplantarea altor evrei din Germania, Austria și alte state europene. Dar avea să scadă rapid prin... moarte. Da, prin moarte de foame, de tifos, prin exterminare sistematică.

Pe străzile „Ghetoului principal” puteau fi văzuți evrei în zdrențe, umflați din pricina nemincării, a bolilor. Lipsit de apărare, evreul era molestat de polițiști germani sau polonezi, de mercenari ucraineni și lituanieni, cu lovituri de cravașă, de bici, cu patul puștii sau de-a dreptul împușcat, fie pentru că participase la

ori de lă „contrabandiști” — copii în floarea vârstei, care, profitînd de faptul că nu erau obligați să poarte banderola cu steaua lui David, escaladau zidurile ghetoului, treceau în „zona ariană” și procurau de acolo cite ceva de-ale gurii, pe care le introduceau, în același mod, în ghetou. Era de-ajuns ca paznicul să-i descopere, pentru ca „aventurierul” să fie ochit și doborât. Era doar ordinul personal al fűhrerului.

„A TRĂI ȘI A MURI ÎN DEMNITATE”

Locuitorii ghetoului, supuși atîtor și atîtor persecuții, vexațiunii, umilinte, nu disperă, ci înțeleg să acționeze în vederea intrajutorării. Cu sprijinul „Joint”-ului, un timp funcționează un șir de instituții de asistență socială. Partidele muncitorești, partidele evreiești, organizațiile lor de tineret, în special cele haluțiene, alte organizații de diferite tendințe ideologice desfășoară în ghetou activități clandestine, animate de deviza: „A trăi în demnitate și a muri în demnitate”. În acest spirit, funcționează un teatru semilegal, Organizația evreiască de cultură (IKOR), o rețea de învățămînt și chiar o facultate de medicină. Apar și sint citite cu nesăț nenumărate publicații clandestine, în idiş, ivrit, poloneză.

Este remarcabil că, în acele condiții vitrege, forțele politico-sociale din ghetou, punînd pe prim plan ceea ce le unea, s-au raliat în cadrul **Comitetului Unit al Muncitorilor Evrei**, compus din reprezentanții partidelor de stînga, muncitorești, al **Consiliului Național**, care a inclus partide de centru-dreapta și religioase, și,

ulterior, al **Blocului antifascist**. S-a realizat astfel un front comun, cuprinzînd toate orientările din masa evreiască a ghetoului, ca: organizațiile sioniste religioase („Mizrahi” și „Agudas Israel”), organizațiile „Dror”, „Hanoar Hatzioni”, „Hașomer Hațair”, precum și comunistii și social-democrații, cu toții uniți în lupta sfîntă împotriva ucigașilor nazisti.

„PACIFICAREA” LUI HIMMLER

Pe acest fundal, s-a conturat în ghetou un puternic curent social în favoarea autoapărării prin toate mijloacele, inclusiv pe cale armată — curent ce s-a accentuat atunci cînd hitleristi, punînd la ordinea zilei „lichidarea” Ghetoului din Varșovia, au luat hotărîrea de a trece la „transplantarea” forțată (Umsiedlung) a locuitorilor săi, undeva în răsărit. Cînd, la 22 iulie 1942, Gestapoul îi cere „Judenrat”-ului (Consiliul evreiesc pus să administreze ghetoul) să-i predea lista primilor 7.000 de „deportabili”, acesta refuză cu demnitate, iar președintele său, Adam Tchemniakov, preferă să se sinucidă decît să devină unealta celui mai odios genocid. SS-ul, preluînd în mîinile sale „acțiunea”, tirăște, zilnic, pînă la 10.000 de oameni în „Umschlagplatz” (Piața de triere și imbarcare), de unde vor fi transportați, în vagoane, și duși, unde? Mai ales la Treblinka II, una din cele mai sinistre „uzine ale morții”, în care pier, prin sufocare, în camerele de gaze, majoritatea locuitorilor Ghetoului din Varșovia.

Ororile de la Treblinka trezesc minia celor 35.000—50.000 de suflete cite mai rămăseseră în ghetou. La 16—17 august au loc manifestații de protest atît de puternice, încît Himmler însuși sosește cu avionul la Varșovia și concepe un plan de „pacificare” a ghetoului, care-și găsește aplicare în îngrozitorul masacru de la 1 septembrie și în razile din ajunul zilelor de Roș Hasana și Iom Kipur, cînd bătrînii sint scoși din sinagogi și omorîți.

„ORGANIZATIA DE LUPTĂ A EVREILOR” ÎN ACȚIUNE

În aceste condiții tragice, a luat ființă și s-a consolidat „Organizația de Luptă a Evreilor” (O.E.L.), expresie a unei largi înțelegeri între diferite grupări evreiești de a recurge la Rezistență și luptă armată, ca singura cale compatibilă cu imperativul situației create, cu demnitatea de om, de evreu. Starea de spirit a membrilor organizațiilor participante și a multor aderenți individuali este caracterizată de cuvintele unei supraviețuitoare a insurecției, Galina Kleinermann:

„Luînd hotărîrea de a mă înrola în această organizație, știam că păsesc la moarte, aveam însă conștiința precisă că astfel și numai astfel trebuie procedat, că nu poate fi altfel. Vom muri în onoare, cu arma-n mînă”.

Organizația dispunea de vreo 700 de combatanți, structurați în 22 de unități de luptă, provenind din organizațiile de tineret haluțiene de stînga și de centru, precum și din organizația comunistă de tineret. Statul-major al ei avea în frunte pe Mordehai Anielewicz, comandant remarcabil prin calitățile sale organizatorice, prin talentul său militar și prin curajul său. O altă grupare de luptă a fost „Asociația Militară Evreiască” (A.M.E.), născută din colaborarea unor ofițeri polonezi de origine evreiască cu

Recuperarea, în septembrie 1946, a primelor părți a arhivei lui Ringelblum

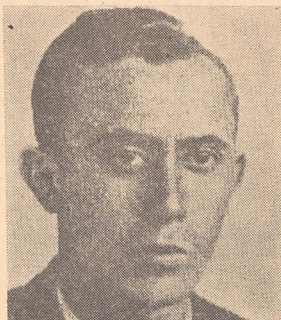
Cutii cu manuscrise din arhiva Ringelblum recuperate în decembrie 1946

tineri din organizații haluțiene de dreapta.

Într-un răstimp scurt, ghetoul s-a transformat în fortăreață. Membrii organizațiilor de luptă se instruiau, fabricau ceea mai mare taină arme, constrău adăposturi, săpau cazemate și tuncel săterane, prin care să comunice cu „zona ariană” și de acolo, eventual, cu miscarea de Rezistență din afară. Constituie episoade din cele mai dramatice „lesini” clandestine din ghetou pentru procurarea de arme și muniții, aducerea lor, pe eforturi supraomenești, în „cazărniile” din incinta ghetoului. Nu o dată asemenea „aventuri” s-au soldat cu moartea eroilor în bezna canalelor inundate. În cadrul contactelor astfel stabilite cu partidele politice de „dîncolo”, cu guvernul polonez în exil, cu Armata Poloneză din interior, s-au obținut asigurări că războiul la luptă a ghetoului va fi susținut, dar sprijinul efectiv, în arme, a fost ezitatoriu. Atît în perioada de pregătire, cît și în zilele insurecției, combatanții ghetoului au fost, la drept vorbind, singuri.

Singuri; un număr redus de oameni înarmați ca vai de lume, doar cu ce puști, revolve, grenade, sticle cu benzină, înfruntînd mașina de război hitleristă, pe atunci, în 1943, încă în plină forță. Din datele comandamentului german rezultă că în „operațiunea” împotriva insurgenților din ghetou înarmat s-a angajat 7.000 de oameni din trupele SS, din poliție și jandarmerie și 3.000 de oameni din Wehrmacht, fără a mai vorbi de trupele din regiune; germanii au înlocos în aceeași „operațiune” tancuri, tunuri, baterii de artilerie ușoară, avioane Stukas și avioane cu bombe incendiară. În temeiul unui asemenea raport de forță, apare limpede ce imensă sfidare aruncă David-ul acelor zile Goliath-ului care cucerise Europa și era înarmat pînă la dinți.

EROI AI RĂSCOALEI

Arie Wilner

Iosif Lewartowski Finkelstein

Mordehai Anielewicz Comandantul răscoalei

Scheindl Schwartz

Emanuel Ringelblum

DIN GHETOUUL VARȘOVIEI

„PINĂ LA CEA DIN URMĂ PICĂTURĂ DE SINGE”

În zilele reci ale lui ianuarie 1943, în timp ce deportările continuau cu înverșunare, raziile SS-iștilor împinșă, pentru prima oară, opoziția fermă a celor „vițați”. Atunci când soldații SS trag în recalcitrant, asupra lor se revarsă ploaie de gloanțe. Încercând să urce scările caselor de unde venea focul, drumul le era barat de apărători înarmați, mai ales femei, care, în această împrejurare, ca și în acțiunile viitoare, vor dovedi un curaj admirabil. Raziile SS-iștilor au fost zădărnice. Un prim succes, care îi încredințează pe SS-iști nu numai la represii crunte imediate, dar și la elaborarea unui plan strategic efectiv de „lichidare” a ghetoului. La 17 aprilie, Himmler numește în postul de șef al SS-ului din Varșovia pe unul din oamenii săi cei mai siguri, generalul SS J. Stroop, cărui îi ordonă să treacă la executarea „acțiunii de lichidare”. Este stabilită și data începerii „Operațiunii Ghetto”: 20 aprilie, ziua de naștere a Führerului, precum și durata: 3 zile. Infurmare nazistă sau subestimare? Insurgenții vor ține piept inamicului cinci săptămâni!

În noaptea de 18 spre 19, formațiile hitleriste angajate sînt puse în alertă: poliția poloneză, patrulă de jandarmi germani, flancate de unități de mercenari ucraineni și lituanieni, încercuiesc ghetoul și trimit avangărzi în interiorul lui. În aceste împrejurări, ghetoul combatant a luat hotărîrea istorică de a dezlîntui insurecția. În proclamația adresată cu acest prilej se spune:

„Fraților! Hotărîrea a fost luată. Vom opune rezistență inamicului. Luptați pînă la cea din urmă picătură de singe. Aveți mereu în fața ochilor pilda Macabeilor. Trăiască poporul evreu!”

Iar în mesajul către opinia publică poloneză și internațională se afirmă:

„Polonezi! Cetățeni! Soldați ai libertății!”

„Să știți că fiecare prag al ghetoului va fi o fortăreață. Să știți că noi toți sîntem gata să murim fără a ne preda. Noi ne batem pentru libertatea noastră și pentru libertatea voastră, pentru onoarea noastră și a voastră”.

DE ZIUA FÜHRERULUI, FILFIE STEAGURILE RÂSCULAȚILOR

Luni 19 aprilie, ajun de Pesah. În zori, detașamentele, inamice pătrund în ghetto. O ploaie de gloanțe și de grenade se abate asupra lor. În cîteva puncte ale cartierului se dau lupte grele. Apărătorii unui bloc rezistă pînă la ultimul cartuș. Sînt victime din rîndul atacanților. La prînz, inamicul pătrunde cu tancuri. Atacate cu sticle de benzină, tancușile iau foc. Nemții se retrag lăsînd pe cîmpul de luptă jumătate din efectiv. Sederul se prăznuiește în condiții de front.

A doua zi, trupele SS reîntră în ghetto. Combatanții evrei, printr-o manevră iscusită, le taie retragerea, înconjoară și nimicesc un detașament SS, luînd și 300 de prizonieri. În tot cursul zilei îi atacă pe dușmani cu tot ce la îndemînă: arme de foc, grenade, bîte, resping asal-

turele împotriva unor imobile. Pe una din clădiri, de ziua Führerului, filfii steaguri alb-astre și poloneze.

În a treia zi au intrat în luptă detașamente motomecanizate ale Wehrmachtului și trupe de infanterie. Atacurile sînt

potrivă închisorii Pawiak. Mărturiile emoționante despre aceste lupte sînt paginile scrise de înșiși participanții la ele, care, prin grija lui Emanuel Ringelblum, au fost ascunse în pămînt, în cutii de tablă, din care unele au fost regăsite după răz-

Fragment al Monumentului Eroilor din Ghetoul Varșoviei, ridicat în capitala Poloniei în 1948, la cinci ani de la izbucnirea răscoalei

din nou respinse, cu grele pierderi pentru inamic.

Spațiul nu ne permite să ne ocupăm de fiecare din operațiile militare care au avut loc în toate zilele insurecției. Vom aminti doar, cu titlu de exemplu de bătaii memorabile, cum au fost cele de pe străzile Wajewski, Zamenhof, Muranowska, de atacul împotriva arsenalului Gestapoului din Citadela, despre asaltul im-

boi. Nu mai puțin concludente sînt rapoartele trimise de Stroop superiorilor săi. Fiecare din aceste mărturii vorbesc, fiecare în felul său, despre moralul și curajul legendar al insurgenților, despre iscusința faptelor lor de armă. Ele au trezit chiar în acele zile o deosebită admirație și prețuire în rîndul antifasciștilor de pretutindeni. Un ziar clandestin

polonez „Nowi Dzien” scria la 14 mai 1943: „Apărarea străzii Walewska va intra în istorie alături de apărarea Saragozei și Alcazarului, a Stalingradului”. Iar scriitoarea poloneză A. Wylezyska nota tot atunci: „Evreii dețin un record de vitejie, care îl fac ridicol pe Hitler în ochii Europei. Cine s-ar fi gîndit că tocmai ei vor fi cei ce vor oferi proba curajului, inițiative și disprețului de moarte?”

În cele din urmă, zdrobitoarea superioritate materială a inamicului și-a spus cuvîntul. Răscoala n-a fost înăbușită decît după ce tancurile au distrus casă cu casă, strădă cu strădă, după ce ghetoul a fost bombardat de pe teren și din aer cu bombe, care au provocat zile de-a rîndul cele mai mari incendii din Varșovia, din tot cursul războiului. Simbol al acestor acte de barbarie a fost dinamitarea Marii Sinagogi a Varșoviei și transformarea în autodeafu a vestidatei ei bibliotecii.

Cînd totul la suprafață era pîrjolit, insurgenții s-au retras în cazematele subpămîntene, continuînd de acolo lupta. În cazemata de sub clădirea din strada Miła 18 și-au găsit moartea, asfixiați de explozia grenadelor fumigene ale dușmanului, un mare număr de insurgenți, inclusiv conducători ai răscoalei, în frunte cu Mordehai Anielewicz, „cel mai bun, mai înțelept și mai nobil dintre noi” — cum avea să scrie o supraviețuitoare. De pe acoperișul aceleiași clădiri, ultimii trei luptători, înfășurați în drapelele răscoalei, s-au aruncat în flăcări și au pierit arși.

Înăbușită la suprafață, răscoala a continuat în subteran, în interiorul rețelei conductelor de apă și gaz, folosite pentru a ieși în „zona ariană” și a putea lua parte la rezistența poloneză. Stroop notează: „Nenumărați evrei au fost exterminați în canale și în gropi, prin explozia bombelor noastre”.

Pe cîmpul de onoare al Ghetoului din Varșovia au căzut eroic vîrstnici, tineri și copii, bărbați și femei, rabini, marcantii reprezentanți ai literaturii, științei, artei, membri ai partidelor și organizațiilor politice. Cu toții au luptat și s-au jertfit pe acest „al treilea front” al celui de-al doilea război mondial, cum l-au numit unii istorici, dovedindu-se, în anul 1943, pionieri ai insurgenților armate din anii 1944 și 1945 din multe țări europene și participanți la marea victorie a popoarelor asupra fascismului. Demni urmași ai Macabeilor și ai apărătorilor Masadei, ei au confirmat, prin jertfa lor, dreptul imprescriptibil la eternitate al poporului evreu, pilda lor însușind pe urmașii lor care au creat și apără statul Israel.

Gestul memorabil al cancelarului Willy Brandt, care a îngenunchat, în 1970, în fața monumentului înălțat în memoria victimelor răscoalei, a dat expresie sentimentului de cîntă și responsabilitate al umanității pentru toate crimele comise de naziști. Astăzi, după 40 de ani, evocarea răscoalei din Ghetoul Varșoviei trebuie să fie îndemnul la vigilență și combativitate față de neonazism, sub orice formă s-ar manifesta.

I. FINTINARU

Aceasta este denumirea pe care membrii kibuzului Lohamei Haghetaot din Israel au dat-o muzeului pe care l-au înființat în 1949. Kibușnicii din Lohamei Haghetaot sînt — așa cum arată și numele acestui kibuz — foști luptători din ghetouri, martori vii ai atrocităților comise de naziști în timpul celui de-al doilea război mondial, cînd milioane și milioane de evrei au murit pentru simpla vină că... erau evrei. Cei care au reușit să scape de furia hitleristă, ajunșii în Tera Sfințită, s-au constituit într-o comunitate, urmînd inițiativa Ziviei Lubetkin și a lui Itzhak Zuckerman (Antek), conducători ai Organizației luptătorilor evrei și eroilor insurecției din ghetoul varșovian.

Imediat după inaugurarea kibuzului s-a înființat și un centru de documentare, care avea să devină bază muzeului de astăzi, ce poartă numele lui Itzhak Katzenelson, marele poet care a transpus în versuri tragedia și suferințele poporului evreu.

Anual, la Beit Lohamei Haghetaot se ține o ceremonie în memoria celor dispăruți, mii de oameni umplînd amfitea-

BEIT LOHAMEI HAGHETAOT

(CASA LUPTĂTORILOR DIN GHETOURI)

trul muzeului pentru a păstra un moment de reculegere.

Activitățile culturale care se desfășoară aici sînt menite să perpetueze amintirea martirilor noștri și să țină trează, în permanență, conștiința popoarelor, dînd o replică bazată pe o amplă documentație celor care au încercat, mai încercat sau vor mai încerca să nege existența Holocaustului.

Printre manifestările care au fost inițiate de conducerea muzeului se numără și organizarea unei expoziții itinerante, intitulată „Rezistența spirituală, arta în lagărele naziste de concentrare în perioada 1940—1945”. Alcătuată din 77 de desene și picturi, făcînd parte din colecția muzeului, această expoziție s-a bucurat de patronajul Unimii Congregațiilor Ebraice din S.U.A. și a fost găzduită de prestigioase muzee, biblioteci și alte așezămînte culturale din această țară. În plus, în fiecare comunitate și sinagogă din S.U.A. au putut fi văzute picturi și desene ale foștilor luptători din ghetouri. Mai amintim că în custodia acestui mu-

zeu se află peste 2000 de opere de artă, colecție care este rodul a mai bine de 30 de ani de muncă neobosită prestată de d-na Miriam Novitch.

Cu ocazia centenarului nașterii lui Janusz Korczak, la Beit Lohamei Haghetaot a avut loc o Conferință internațională în memoria curajosului pedagog polonez care și-a dat viața alături de copiii de a căror educație se ocupa. În cadrul acestei conferințe s-a decis organizarea unei expoziții permanente în memoria lui Korczak, emiterea unei medalii comemorative, traducerea în engleză a jurnalului lui Korczak, publicarea ultimului dintre cele patru volume de opere ale lui. (Vezi în p. 8 medalia comemorativă emisă).

Conducerea muzeului colaborează, de asemenea, cu instituții similare din străinătate. Astfel, la cererea bibliotecii regionale pedagogice din Cracovia (Polonia), muzeul a expediat cărți, fotografii și diverse documente provenind din arhivele sale, în vederea alcătuirii unei expoziții despre personalitatea lui Janusz Korczak,

expoziție care s-a bucurat de un mare succes, fiind vizitată de foarte mulți polonezi.

Beit Lohamei Haghetaot a publicat pînă acum circa o sută de cărți, dintre care cea mai mare parte în ebraică, iar restul în engleză, idis, franceză și rusă. Muzeul scoate, de asemenea, și un buletin informativ, intitulat „Yediot” („Știri”). „O națiune în căutarea unui câmin” este titlul unui film produs de Beit Lohamei Haghetaot, cel de-al doilea dintr-o trilogie avînd ca subiect Holocaustul. Primul film se intitulează „A 81-a lovitură”. Trilogia descrie perioada imediat postbelică. În acest scop au fost interviuați sute de martori, regizorii filmului fiind Haim Guri, David Bergman și Jacques Ehrlich.

Nu demult, în dotarea muzeului a mai intrat o nouă clădire, a cărei suprafață este de 1000 m². La etaj se află o sală de expoziție dedicată „Mișcărilor tinerețului evreu din Europa înainte de Holocaust”. La parter se află o bibliotecă, avînd peste 100000 de volume, un laborator fotografic pentru prelucrarea peliculelor filmelor produse de muzeu, laboratoare audiovizuale etc.

ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI

SCRISOARE DE LA UN CITITOR

Eminenței Sale domnului Seif Rabin, stimat și iubit,
dr. Moses Rosen

In aceste zile de ajun de Pesah, Vă adresez cele mai vii mulțumiri și profundul meu respect față de Domnia-voastră. Ca întotdeauna, citesc cu multă plăcere tot ce pot citi, în idiș și ebraică, în „Revista Culturii Mozaic”, în primul rând predicile Dv., articolele Rabinului Zeev Gotlieb și știrile din lumea evreiască. Mă bucur din inimă că există evrei care beneficiază din plin de o viață evreiască și se pot adăpa la izvorul străvechii noastre Tora, al culturii și artei noastre. Pe cât posibil mă străduiesc și eu să trăiesc o viață evreiască și în ceea ce reușesc este rodul activității Dvs. prin predicile și articolele publicate de Dv. în „Revista Culturii

Mozaic”. Faptele Dv. bune sînt de neprețuit nu numai pentru Comunitatea evreilor din România, dar și pentru evreii din întreaga lume.

Slavă Domnului, am primit azimă și, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom prăznuii serile de Seder și vom evoca nu numai erodul în Mitzraim, ci și visurile noastre, ne vom ruga pentru izbăvirea întregului popor al lui Israel.

Fiți binecuvîntat în activitatea Dv. și primiți urarea noastră de Hag Pesah Sameah, împreună cu toți cei dragi și cu tot poporul Israel.

Cu sinceră stimă,

HERTZL KLEBANOV
Cellabinsk, U.R.S.S.

CARBUNE PESTE PREVEDERI

LUPENI. Harnicii mineri din Lupeni se află într-o insuficiență întrecrece pentru a da patrii cantități cit mai mari de carbune cocsificabil. Print-o organizare superioară a muncii în abataje, folosirea cu randament superior a complexelor mecanizate, respectarea riguroasă a proceselor tehnologice și a disciplinei în muncă, mineții din Lupeni raportează realizarea, peste prevederile de plan la 8 pe această lună, a 12 000 de tone carbune cocsificabil. Ei se înscriu astfel pe primul loc în întrecerea ce se desfășoară în cadrul bazinului carbonifer al Vii Jiului pentru a da patriei cit mai mult carbune.

RESOURI CU CONSUM REDUS DE ELECTRICITATE

ORADEA. La întreprinderea „Metalica” din Oradea se fabrică resouri „Meziad-Super” în variante îmbunătățite și modernizate, prevăzute cu limitator de temperatură. Noul tip consumă cu 30 la sută mai puțin curent, iar timpul de fierbere a apei este redus la jumătate față de modelele fabricate pînă acum. Tot aici a fost modernizat și resoul de gătit electric „Crisul 2000”, care, în varianta nouă, consumă cu 20 la sută mai puțin energie, timpul necesar pentru fierberea apei reducîndu-se de asemenea, la jumătate.

SURSA DE APE MINERALE

IASI. Cercetările întreprinse de specialiști asupra apelor minerale din stațiunea Strung (Iasi) au stabilit că acestea au caracteristici asemănătoare cu cele ce se găsesc în stațiunea de pe Valea Oltului. Astfel, apele unor izvoare minerale din această stațiune au caracteristicile izvoarelor nr. 10 și 14 de la Olănești, ale izvoarelor nr. 1, 2 de la Călimănești și ale izvoarelor 30 de la stațiunea Govora. Astfel, trei stațiuni și-au dat înființare într-una singură, cea de la Strunga. Avînd în vedere aceste caracteristici, organele locale au luat măsuri de punere în valoare a izvoarelor respective.

NOUA SALĂ DE CONCERT LA BACĂU

BACĂU. Execută de constructorii Trustului Județean de construcții-montaj, după un proiect original asigurat de Institutul de proiectări județene — seful de proiect arhitect Rozela Georgescu —, sala „Ateneu” de la Bacău vine să împlinească o cerință a publicului meloman din localitate. Sala de concert propriu-zisă este realizată în formă de octogon și prevăzută cu o scenă „tip italian”, care poate cuprinde o orchestră formată din 80 de persoane, precum și cu lojă pentru cor. Gradenetele, desfășurate pe trei părți în jurul scenei, însumează 340 de locuri. În spațele sălii, pe două nivele, se află amplasate sălile de studio și anexe tehnice. Prin originalitatea soluțiilor folosite la construcție, precum și prin acuratețea lucrărilor executate, noua sală constituie o adevărată podoabă arhitectonică a orașului.

MEDALII

Conducerea Institutului Yad Vashem, din Ierusalim, a acordat medalia „Drepti ai popoarelor” unui număr de 18 creștini din Antwerp (Belgia), în majoritate călugărițe și călugări romano-catolici, care, în perioada Holocaustului, au salvat mulți copii evrei de la deportarea în lagărele naziste de concentrare.

PROCES

Ca urmare a unei hotărîri judecătorești, lui Conrad Schellong din Chicago i s-a retras cetățenia americană, datorită faptului că atunci cînd a cerut naturalizarea a acuzat autorităților americane date în legătură cu trecutul său în slujba nazismului. Schellong se face vinovat de a fi fost comandantul unor unități de pază din lagărele de concentrare de la Dachau și Sachsenburg, în timpul celui de-al doilea război mondial, el făcînd și înstructajul celor recrutați pentru această activitate.

DONAȚIE

Familia Fishbein din New York a făcut o importantă donație Universității „McGill” din Montreal (Canada), constînd din 3 000 de cărți rare în limba idiș. Se apreciază că această donație va ajuta la extinderea programului de studii iudaice din cadrul acestei instituții de învățămînt superior.

NUMIRI

Mervyn Shear, profesor de patologie la Universitatea Witwatersrand din Johannesburg și reputat savant, a fost numit în postul de vicecancelar al acestei universități.

Sir Zelman Cowen, fostul guvernator general al Australiei, actualmente rectorul lui „Oriol College” (Anglia), a fost desemnat în funcția de guvernator al Centrului de studii ebraice post-universitare de la „Oxford University”.

Michael Rose din Sheffield a fost numit în funcția de președinte al Societății procurorilor din Anglia. Este pentru prima oară cînd un evreu deține această importantă funcție.

CARTE

Cunoscutul caricaturist Ralph Steadman, unul dintre principalii maestri ai genului din Marea Britanie, este autorul unei cărți în care redă, prin intermediul caricaturilor, viața și opera lui Sigmund Freud. Volumul a apărut în prestigioasa editură britanică „Penguin Books”.

FILM

În cadrul Festivalului filmului de la Londra, care a avut loc la sfîrșitul anului trecut, a fost prezentat filmul polonezului J. Kawalerowicz intitulat „Austeria”. Filmul este o încercare de a reduce pe ecran folclorul și obiceiurile evreilor care au trăit odinioară în Polonia. El are la bază un roman al lui Julian Skyjkowski și este interpretat de actori ai teatrului evreiesc „Ida Kaminska”, din Varșovia, acțiunea petrecîndu-se o zi și o noapte, în perioada primului război mondial, mai exact la începutul declanșării conflagrației.

POVEȘTI

La Nassau (S.U.A.) a intrat în funcțiune un serviciu telefonic care lucrează 24 de ore din 24 și este dedicat copiilor. E suficient să se formeze un număr de telefon și de la celălalt capăt al firului se transmite o poveste inspirată din istoria evreilor.

PREȘEDINTE

După cum informează săptămînalul londonez „Jewish Chronicle”, noul președinte al Elveției, Pierre Aubert, a îndeplinit anterior funcția de președinte al Asociației de prietenie elvețiano-israeliană.

COLECȚIE

Marea colecție arheologică — peste 800 de piese — adunată de fostul om de stat israelian Moshe Dayan a intrat în posesia Muzeului Israelului. Dr. Yaakov Meshorer, curatorul muzeului, a făcut cunoscut faptul că vor fi necesari peste doi ani pentru catalogarea integrală a colecției și permiterea accesului publicului în această secție a muzeului.

EXPOZIȚIE

Sub auspiciile Consiliului britanic al bisericilor și al altor organizații religioase, la biserica St. Georges-in-the-East a fost

Cu prilejul comemorării Răscoalei Ghetoului din Varșovia, omagiem, cu respect, și memoria marelui pedagog și om excepțional Janusz Korczak (Henri Goldschmidt), care și-a dat viața în lupta împotriva tiraniei naziste.

MONUMENT

Sinagoga „Poswohl” din centrul comercial al Johannesburgului a fost, de curînd, declarată monument național.

ANIVERSARI

Asociația „Prietenii lui Yeshivat Kerem B'Yavneh” din Marea Britanie a celebrat aniversarea a 30 de ani de la instituirea acestui organism. Rabi C. Y. Goldvicht, Roș Haysiva, a trecut în revistă istoria școlii aflate lângă Așdod (Israel), care a ajuns de la 12 elevi — pe i-a avut inițial — la un număr de 400. Aproximativ 200 de studenți britanici și-au făcut studiile la această școală, de la înființare pînă în prezent.

Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la apariție, ziarul „Jerusalem Post” a înmînat lui Teddy Kollek o copie a numărului care anunța înființarea statului Israel.

deschisă o mare expoziție, prezentînd haine, picturi, sculpturi, cărți de rugăciune și alte obiecte folosite în lagărul de exterminare de la Auschwitz. Scopul expoziției este de a face cunoscute tineretului faptele odioase petrecute în timpul Holocaustului și, în consecință, posibilele urmări ale rasismului. Cunoscutul biograf al lui Churchill, Martin Gilbert, care este, în același timp, și o autoritate internațională recunoscută în problemele Holocaustului, a fost consultat în alcătuirea expoziției.

FESTIVAL

În cadrul Festivalului anual de la Brighton (Anglia) — care se va desfășura între 7 și 21 mai a.c. — sînt programate o serie de manifestări de un deosebit interes, printre care atracția principală o va constitui participarea lui Yehudi Menuhin în dublă calitate: de violonist și de dirijor al Orchestrei filarmonice din Berlin și al Orchestrei de cameră din Polonia.

ale furtunii de persecuții, care, în cele din urmă, a distrus aproape întreaga evreime europeană. Acum, evreii din Germania antebelică, risipiți în toată lumea, precum și cei care se află în prezent în Germania își aduc aminte, cu aceeași durere, de cei dragi și apropiați lor care au pierit în lagărele naziste de concentrare. Ei își aduc, de asemenea, aminte și de neevreii din Germania care și-au dat viața luptînd împotriva regimului nazist, precum și de cei care au salvat cu curaj viața multor concetățeni evrei. Ziua de 30 ianuarie este, totodată, și un semnal de alarmă. Evenimentele dezlănțuite cu începere din această zi a anului 1933 stau mărturie a faptului că ura de rasă poate duce la distrugerea criminalilor și a regimului lor. Există o obligație profundă a factorilor de răspundere care conduc lumea de a lua în considerație experiența amară a trecutului și de a distruge în fașa orice tentativă de renaștere a lui”.

ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

Chief Rabbi dr. Moses Rosen

ISRAEL — A PEOPLE OF SINGERS

עו וזמרת קה ויהי לי לישועה, זה קלי ואנחנו, אפי' אבי וארוממונו (שמות ט"ב)
 "The LORD is my strength and song, / and He is become my salvation; / This is my God, and I will glorify Him" (Exodus, 15.2).

Pharaoh changed his mind. He would not accept the fact that his slaves had broken their chains. Neither Pharaoh nor any of the other tyrants ever accepted of their own free will to liberate those whom they had oppressed and exploited. The first verses of the present pericope picture a suggestive and conclusive scene. Pharaoh takes his cavalry and chariots and pursues his former slaves who are now going forward to liberty. He pursues history and thinks he can turn it back.

The great trial takes place on the approaches to the Red Sea. So far the former slaves have had no opportunity of demonstrating that they were worthy of the freedom a divine miracle had given them. Now they would have to show that they had broken the chains fettering their necks. The time for the test of spiritual maturity has come.

Before the people are the furious waves of the sea, and behind them the even greater threat of destructive hatred. In this crisis, Moses prays to God. "And the LORD said unto Moses: מה תצעק אלי "Wherefore criest thou unto Me?" This is no time for prayer. This is no time to stand with folded arms and wait a miracle. דבר אל בני ישראל ויסעו "Speak unto the children of Israel, that they go forward" (Exodus, 14.15). It is they who must now show that they can work miracles. The miracle of their faith and willpower shall testify that they are worthy of remaining free.

They must face the waves. Their fate is in their own hands. Everything depends on them. They had received liberty as a gift. Now they must prove that they really deserve it. Their determination shall work the miracle and the waters will divide to make way for the heroes who are ready to lay down their lives rather than be slaves.

"Now it is more important to fight, than to pray". There are times when a religious leader must turn his face to God, must be the messenger of the prayers, desires, unhappiness and joy of his flock.

However, there also are dramatic times when he must turn to the multitude, when it is his mission to convey a message in the opposite direction, to rally the people, energize and steel them.

"We must rely not only on miracles". Unlike the "midnight vigil" spanning the 14th and 15th Nissan, when the heavenly miracle unchained the slaves, another miracle now had to be worked by men. They had to accomplish the miracle of facing all obstacles, of challenging death, the miracle of the unswerving determination to remain free.

And there rose the song "of Moses and all the people". It was the song of liberty, the great hymn of free life, the symphony of faith in a better future.

Ever since, songs have accompanied us on our way through history. We never limited ourselves to the prosaic side of life. We always drew inspiration from its poetry. "David's harp always hung above his bed, and at midnight there came the North Wind gently touching its strings" (Talmud Berachot, 3). Their tunes produced the immortal Psalms which became the fundamental book of the faith of all religions because in them we find the reverberations of the entire range of human feeling. They have survived many thousand years because their verses sing of human longing of all time, they voice the grief of all the humiliated and persecuted, and they express the hopes of those who fight for the victory of justice.

David's son, Solomon, gave us the Song of Songs, which Rabbi Akiba defined as follows: "If all the books of the Bible are sacred, the Song of Songs is the most sacred of the sacred, for the whole world was created only for the day on which the Song of Songs was given" (Talmud Yadaim, chapter 3). What the great Akiba wanted to say was that life would not be worth living if man could not rise on the wings of poetry. Only songs, only the wings of fantasy, only the poetry of great visions gave us the strength enabling us to overcome horrible realities, to ignore humiliation and torture, to break through with our visions to the horizon of the future, to span millennia with our songs of hope and trust in "the end of days".

What else were the prophets, those visionaries of a time of universal happiness, than wonderful bards who knew how to voice the most uplifting human sentiments?

When "by the rivers of Babylon we sat and wept", we took care to hang up our harps upon the willows" (Psalms, 137), because they alone gave us the strength to withstand the tempests we had to face.

Who can count the rivers by which "we sat and wept" ever since? Who can tell all "the willows on which we hanged our harps" across the length and breadth of a Diaspora covering almost all meridians?

Our whole existence is pervaded with great poets and bards who rose from our ranks in all eras and on all meridians. Remember Yehuda Halevy and Ibn Gabirol, Eliezer Hakalir and Chaim Nachman Bialik. Let us recall the zemirot accompanying the meals on Sabbath and the Hasidic nigun, the profound ethic significance of which is so skillfully underlined by our great writers.

We recite the verses of the Torah according to the rules of a specific chant. We learn the folios of the Talmud to a melody that has come down to us from our forefathers and without which, so we think, we could not understand the meaning of the teaching. We intone all our prayers with a song because we feel that without it we could not fill our hearts with piety.

"The song of Moses and the children of Israel", was the first of our songs, all of which conclude with the verse "The LORD is my strength and song, / And He is become my salvation" (Exodus, 15.2). It was like a torrent. The waves drew back before these six hundred thousand singers to make way for a people going forward to the horizon of the future. Not only the kings of Moab and Canaan, not only Pharaoh and his chariots, but all the forces of nature, too, bowed before this supreme, lofty miracle: men who confront death because, whatever the price, they will not return to slavery.

Songs have accompanied us ever since. They have put balm on our wounds and allayed cruel pain, preventing us from becoming dull "realists", from losing faith in our ideals.

"Whoever studies the history of the Jewish people and does not believe in miracles is not a realist", said the great founding father who has helped to fulfil the Jewish ideal, Ben Gurion. The apparent paradox sums up a unique destiny that has confronted the biological laws of history and produced the miracle of our survival.

It was from songs that this miraculous fate was built. And this explains the significance of the event we celebrate.

TELEGRAM

Mr. Menachem Begin, Prime Minister of the State of Israel, sent to His Eminence, Chief Rabbi Dr. David Moshe Rosen the following telegram:

"We wish your Eminence and your family as also to the whole Jewish community of Romania happy holidays."

MENACHEM BEGIN

VISIT BY MR. SHIMON PERES, CHAIRMAN OF THE PARTY OF LABOUR OF ISRAEL

During his visit to Romania, Mr. Shimon Peres called on His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, on Friday, 25 March 1983. He was accompanied by His Excellency Zwi Brosch, Ambassador of the State of Israel in Bucharest, Mr. Menachem Ariav, Major of Nazareth City, member of the CC of the Party of Labour and Mr. Iosif Beillal, the Party spokesman.

His Eminence described in brief the situation of the Jewish communities in the Socialist Republic of Romania in 1983, giving explanations and answering questions put by the distinguished guest concerning our Jewish religious, cultural and social assistance institutions.

Mr. Shimon Peres expressed his satisfaction for the way in which the Federation is organized and led, warmly congratulating His Eminence and the F.J.C. leadership for the work done.

This meeting was followed by the Divine Service of Kabalat Sabbath at the Choral Temple.

In the Sabbath sermon, His Eminence conveyed once more, on behalf of all the Jewish communities in Romania, warm greetings to Mr. Shimon Peres, praising the personality of the Chairman of the "Avoda" party of Israel.

Mr. Shimon Peres expressed joy in his speech at being again in the midst of the Jewish congregation of Romania and at conveying the greeting of the 385,000 Romanian Jews who went Aliyah, as well as of the entire Israeli people.

"Our threefold gratitude to President Ceausescu, as Jews, as Israelis and as socialists" said Mr. Shimon Peres.

"As Jews, we cannot but be grateful on seeing that you live in full legality your religious, cultural and national life.

"As Israelis, desirous of and yearning for Peace, we are grateful to President Ceausescu for his decisive part in the peace with Egypt and for his steadfast endeavours for the removal of barriers that lie in the path of all-round peace in the Near East. One of the points on which I agree with Mr. Begin is that both of us are most appreciative of what Romania's President undertakes for the Peace of Israel and of its neighbours.

"As socialists, we are grateful to the one who tirelessly works for the construction of socialism in Romania, and convey to him our respect and admiration".

The Choral Temple was filled to overflow and the guest's speech was followed with keen interest.

FORMAL CALL

On Thursday, 24 March 1983, His Excellency Zwi Brosch, Ambassador of the State of Israel in Bucharest, paid a formal call of good wishes for Pesach 5743 on His Eminence, Dr. Moses Rosen Chief Rabbi and President of the Federation of Jewish Communities.

The Ambassador was accompanied on this visit by Mr. Mordechai Karni, counsellor, Mr. Armand Lavon, first secretary of the Embassy, and Mr. Gideon Neeman, second secretary.

Present were Mr. Emil Sechter, general secretary of the Federation and Mr. Theo-

dor Blumenfeld, chairman of the Jewish Community of Bucharest.

His Excellency conveyed to His Eminence and to the whole Jewish community of Romania fraternal good wishes for Pesach 5743.

His Eminence requested the Ambassador of the State of Israel that he accepts and conveys to the whole people of Israel his sacerdotal blessings for prosperity and definitive Peace in Israel, for the good health and happiness of the entire people.

The visit passed in a cordial atmosphere.

BYRTHDAY OF HIS EMINENCE RABBI M. SCHNEERSOHN

On the 11 Nisan 5743 (25 March 1983) the Jews throughout the world, in Israel and the Diaspora, marked the birthday of His Eminence, the Great Rabbi M. Schneersohn of New York, the Great

Scholar and esteemed spiritual leader of all Jewish congregations.

His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen sent the fêted (who marked his 81st birthday) a congratulatory telegram.

U.J.A. DELEGATION VISITS JEWISH COMMUNITY OF ROMANIA

An important delegation of the United Jewish Appeal organization visited our community over 11 and 14 March 1983. The delegation was led by Mr. Yane Jack Weiprin.

On 11 March, the delegation members met His Eminence and leadership of the Federation of Jewish Communities in the Office of His Eminence. At the Divine service of Kabalat Sabbath, the same evening, the guests were welcomed by His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen during the sermon held. Afterwards, the guests took part in the Oneg

Sabbath, given by the F.J.C. at the kosher restaurant.

On Saturday evening, the U.J.A. delegation attended a successful concert given by the choirs and orchestras of the Talmud Torah students in Bucharest.

On Sunday, 13 March, our guests visited the Jewish communities in Suceava, Dorohoi, Botoșani, and the same evening they attended a meeting with parishioners and students of the Talmud Torah in Jassy, and were greatly impressed by what they saw in these communities.

The U.J.A. delegation left Bucharest for Rome on Monday, 14 March 1983.

PESACH 5743 ACHIEVEMENTS

1. 120,000 kg. matzoth were distributed, of which 16,500 kg. gratis
 2. Cash, matzoth and kosher food assistance was given to 7,600 coreligionists
 3. Religious services were held in 112 synagogues
 4. Collective Seders were organized, at which some 6,000 Jews had their meals in 28 communities
 5. The poems and songs of the Haggadah were learned at 31 Talmud Torah courses
 6. From the eve of Pesach until the last day of the feast, 4,800 coreligionists took their meals at our kosher restaurants throughout the country; 45,000 good portions were served
 7. Even in those villages and small market towns where only one Jew lives, our Pesach assistance reached them all.
- All the Jews who wanted to observe Pesach had the full possibility of doing so, this year too.

